

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzetta 1P
Cena: Posamezna števil. L. 15
Naročnina: Mesečna L. 60
Za inozemstvo mesečno L. 100
Pošt. štev. rač. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 48

Gorica - Trst, 26. novembra 1948

Izhaja vsak petek

Marshallov načrt za Svobodno tržaško ozemlje

Svobodno tržaško ozemlje je bilo pred časom sprejeto kot samostojna država v Marshallov načrt. Zaradi tega mora izpolniti vse pogoje, ki ga upravičujejo do prejemanja pomoči po tem načrtu.

V vsaki državi, ki sodeluje pri Evropskem obnovitvenem načrtu, je ameriška Uprava za gospodarsko sodelovanje - E.C.A. - imenovala posebne pooblaščenca, ki odloča o višini ter o obliki podpore, ki jo bodo posamezne države dobile od Amerike.

Za Svobodno tržaško ozemlje so to nalogo zapuili ameriški gospodarstveniku Robertu E. Gallowayu, ki je svoje mesto pred kratkim nastopil.

G. Galloway je pretekli terek sklical prvo tiskovno konferenco, na kateri je časnikiarjem podal pregled o načrtu in pripravah za izvajanje Marshallovega načrta v Trstu.

G. Galloway je svoje poročilo začel z besedami, ki jih je izrekel ameriški zunanji minister Marshall, ko je pred več kot letom dni stopil pred javnost z načrtom za gospodarsko obnovo Evrope, z načrtom, ki je dobil ime prav po njem. Marshall je tedaj dejal: »Naša politika ni naperjena proti nobeni državi ali ideologiji, temveč le proti gladi, siromaštvu, obupu in zmedi.«

V zvezi s tem je načelnik Uprave za gospodarsko sodelovanje na STO-ju poudaril, da je ta ustanova povsem gospodarska reč, ki nima nobene politične, niti vojaškega obelježja.

G. Galloway je potem dejal, da so njegove naloge v Trstu naslednje:

1. preučiti in oceniti potrebe Tržaškega ozemlja, da bodo lahko določili, kakšno pomoč bo Trst prejel;

2. sestaviti program za ameriško pomoč ter odobriti načrte, ki jih bo predložila Zavezniška vojaška uprava;

3. skrbeti za pravilno izvajanje teh načrtov, ker je ECA za to odgovorna.

Načrti za obnovo tržaškega gospodarstva v okviru Uprave za gospodarsko sodelovanje (E.C.A.) so dolgoročni in kratkoročni. Kratkoročne bodo začeli izvajati takoj.

Po teh načrtih bodo med drugim dali za najmanj dve leti dela tržaškim ladjedelnicam. Naročili so že novih ladij za skupno 94.200 ton.

Največ ladij bodo izdelali za domačo plovno družbo »Tržaški Lloyd«, potem pa za genoveško družbo »Italia«. Tri potniške ladije bodo imele po 13.000 ton, ena pa celo 25 tisoč ton. Ostale bodo manjše tovorne in ribiške ladije.

Načrti za daljšo dobo določajo povečanje tržaškega trgovskega brodnja od sedanjih 180.000 ton na 400.000 ton. Stroški za to bodo znašali 51 milijard lir.

Ta dela bodo dala samo v ladjedelnicah zasluzka novim 4.000 delavcem, da ne omenjamo raznih drugih pomožnih industrij in obrti, ki bodo tudi zaposlene pri opremljanju novih ladij. Brezposelnost v Trstu se bo zaradi tega znatno zmanjšala, če ne bo docela izginila.

Kar se tiče obnove in poživitev drugih tržaških industrij,

Ameriško delavstvo je napovedalo boj komunizmu

Ameriško delavstvo se je zadnje dni po svojih glavnih strokovnih organizacijah uradno izreklo proti komunizmu ter proti rdečemu rovarjenju po svetu.

Ameriške delavce v glavnem predstavljata dve mogočni osrednji zvezi strokovnih organizacij. Prva je Ameriška delavska zveza - American Federation of Labour, - druga pa kongres industrijskih organizacij - Congress of Industrial Organizations, ali bolj po naše: Zveza industrijskega delavstva. Se bolj nego po celotnih imenih sta nam ti organizaciji znani po začetnicah AFL in CIO.

Vse do zadnjega so zlasti v drugi organizaciji, v CIO, imeli močan vpliv levičarji v službi komunistov.

Taktika ameriških komunistov

Ameriška komunistična stranka po svojem številu in javnem življenju in v politiki Združenih držav ne pomeni nič. Zaradi tega je bila njena taktika tam takšna, kakor je povsod, kjer so komunisti v manjšini. Skušala se je povsod polastiti vodilnih postojank, da bi razne organizacije in ustanove vodila tako, da bi čim boljje in čim uspešneje služila ciljem in naklepom svetovnega komunizma.

Kakor drugod, je tudi v Ameriki partija svoja prizadevanja vrgla zlasti na kulturne ustanove in tisk pa na delavske strokovne organizacije, ki imajo v Združenih državah velikanski gospodarski, pa tudi politični vpliv. Njihovo poglavito orodje v boju za delavske pravice so stavke, s katerimi so vse ameriško življenje prevečkrat držale tako v šahu, da je prejšnja zbornica bila prisiljena sprejeti tako imenovani Taft-Hartleyev zakon, ki je njihovo svojevrednost dokaj omejil.

Kakšno politično silo bi te organizacije predstavljale v rokah komunizma, zlasti v primeru kake vojne proti Sovjetski zvezi, si ni težko misliti.

Toda ameriški delavec ni bitje, ki bi mislilo po zapovedih iz Moskve ali od kod drugod. On misli z lastno glavo. Zato je kmalu uvidel, kakšni so pravi nameni komunistov v strokovnih organizacijah, in je začel obračunavati z njimi.

so že začeli z delom v petrolejskih čistilnicah »Aquila«. Te bodo povečali tako, da bodo ne le zadostovale tržaškim potrebam, marveč bodo delale tudi za izvoz. Isto velja za tovarne »Gaslini«, za strojne tovarne in druga podjetja.

Za obnovo industrije v Trstu je namenjenih za začetek dve milijardi lir, za malo industrijo in obrtništvo pa milijardo lir.

Posojila, ki jih bodo dajali iz skladov Evropskega obnovitvenega načrta, bodo podvržena le nizkemu obrestovanju. Obresti bodo znašale komaj tri odstotke. O podeljevanju posojil bodo odločale posebne komisije.

Izjave g. Gallowaya so navzočim dale nazorno predstavilo o obnovi tržaškega gospodarstva ter industrije v okviru tistega, kar je gotovo največja gospodarska in podporna zamisel v zgodovini človeštva.

Sklepi ameriškega delavstva

Obračun s komunisti v ameriškem delavskem strokovnem gibanju je dosegel višek na zadnjem običnem zboru Ameriške delavske zveze. Tam so med drugim celo ameriško vlado pozvali, naj takoj oboroži vse tiste narode v Evropi, Aziji in drugod, ki so voljni upreti se boljševiškiemu imperializmu tudi z orožjem v roki, če bo treba.

Zveza ameriškega industrijskega delavstva in Ameriška delavska zveza sta zdaj začeli z odločnim nastopom proti komunizmu. Ta nastop je tako jasen, da Sovjeti ne morejo več dosti dvomiti, kakšno je stališče ameriškega delavstva v največjem idejnem in tvornem sporu današnjih dni.

Zveza ameriškega industrijskega delavstva je iz svojih vrst izkjučila krajevni odbor za Veliki New York, ki je bil v komunističnih rokah. Ameriška delavska zveza pa je na svojem običnem zboru v Cincinnati ne le potrdila vse, kar je ameriška vlada storila do zdaj proti širjenju komunističnega vpliva po svetu, marveč je šla še dosti dalje.

Odpovedala se je svojemu dosedanemu previdnemu in zadržanemu stališču glede zunanje politike ter zahteva od vlade drastičnih ukrepov, ki naj Sovjete spravijo na kolena.

Ameriška delavska zveza se je brezpogojno izrekla za Evropski obnovitveni načrt. Zahteva celo, naj čimprej ojačijo Nemčijo ter ji pomagajo na noge, da bo lahko v evropskem odporu proti komunizmu odigrala tisto vlogo, ki ji po njeni legi in njenem pomenu pripada.

Dalje je ta mogočna organizacija odobrila ameriški načrt za nadzorstvo nad atomsko silo, odobrila ponovno ameriško oborožitev ter sklepanje vojaških zvez s prijateljskimi narodi v Evropi in Aziji.

Povrh tega se zavzema za takojšnjo gospodarsko zaporo proti Sovjetski zvezi. Amerika in vse druge demokratične države naj takoj ustavijo vse trgovinske in gospodarske zveze s Sovjeti. Ta zapora naj bi trajala vse dotlej, dokler ne bodo boljševiki osvobodili Berlina sedanjih klešč.

Na koncu poziva resolucija Ameriške delavske zveze Združene narode, naj komunistične pete kolone po vsem svetu proglasijo za

Ko je končal, so časnikiarji postavili različna vprašanja, na katera je odgovarjal ravnatelj Zavezniške vojaške uprave za finance in gospodarstvo, g. White.

Zastopnik »Demokracije« je želel izvedeti, ali bi bilo mogoče iz Evropskega obnovitvenega načrta dobiti sredstva za obnovo tistih slovenskih gospodarskih zavodov, ki jih je na sedanjem STOju uničil fašizem, ker so te ustanove nudile gospodarsko oporo predvsem kmetu, obrtniku in malemu trgovcu - trem slojem, ki so, če ne izključno, pa vsaj v veliki meri po narodnosti slovenski.

S tem je načel posebno poglavje o odnosih tržaških Slovencev do Marshallovega načrta in o posebnem značaju nekaterih potreb, ki bi jim Marshallov načrt na STOju moral zadostiti.

O tem važnem vprašanju pa bomo spregovorili prihodnjič.

nezakonite, ker te delajo proti miru.

Posebno važen je tisti del, ki zahteva, naj spremene sklepe, ki so jih zavezniški poglavarji sprejeli v Jalti in Potsdamu na škodo tolikih evropskih narodov, ki so zaradi tega padli pod jarem boljševiškega nasilja.

Poroštvo za bodočnost

Vse to, sodijo ameriški delavci, naj pripravi pot za novo bodočnost sveta, kakršno mu obljublja jo načela Atlantske listine in ustave Združenih narodov.

Da so ameriške delavske organizacije za te zahteve pripravljene iti v boj z vsemi sredstvi, priča tudi izjava Irvinga Browna, njihovega zastopnika za Evropo.

Zaradi tega ne more biti nobenega dvoma, kaj ti sklepi pomenijo.

Komunizem je s silo in z zviščjo uspel v marsikateri evropski

OSEBNE IZKAZNICE ZA STO

Ker prinašajo časopisi o osebnih izkaznicah na STO vsakovrstne vesti, eni strašijo, drugi priporočajo in tretji odsvetujejo dviganje novih izkaznic, sporočamo občinstvu, da bo SLOV. DEMOKRATSKA ZVEZA ZA S.T.O. PRAVOČASNO OBJAVILA NAVODILA glede novih izkaznic. Za enkrat svetujemo, da se z dviganjem novih izkaznic še počaka.

Slov. demokratska zveza

Ne teptajte demokracije!

V duši vseh pravih in doslednih demokratov je vrofa misel, da človek ne more brez hudobije teptati naravnega zakona, ki je zakon demokracije. Prav zaradi krivičnega teptanja demokracije po nasilnikih in pohlepnejših je svet zašel v dve strašotni svetovni vojni, ki sta zahtevali desetine milijonov žrtev. In v času strašnih grozot teh vojn, ko so bile človečanske pravice preko vsake mere grozodejno teptane, ko so milijoni vojakov in civilnega ljudstva najbolj trpeli, so veliki politiki na oblasti, tisti, ki so bili na strani pravice, zagovarjali in obljubljali, z evangelijem v roki, da bodo vsi spoštovali sleherno najosnovnejšo pravico človeka, kot posameznika in kot družabnega činitelja. Tako sta Roosevelt in Churchill na ladji, sredi Atlantika, skupaj čitala evangelij in podpisala Atlantsko karto. Nemčija je dvakrat strgala mednarodne pogodbe. Nacistični Nemčiji se je pridružila še fašistična Italija in ob njeni strani napadla mirne in demokratične narode.

V Parizu sta Anglija in Amerika zagovarjale mirovno pogodbo z Italijo, ustanovile Svobodno tržaško ozemlje in izjavile, da je ta rešitev najugodnejša za ohranitev miru in demokratičnih pravic na tem delu Evrope.

Člen 4 statuta STO se glasi: »Ustava Svobodnega ozemlja zagotavlja vsem osebam v območju zakonodaje Svobodnega ozemlja, brez razlike etniškega izvora, spola, jezika ali veroizpovedi, uživanje človečanskih pravic in temeljnih svobod, zlasti pa svobodo verskega obreda, svobodo jezika, svobodo izražanja misli z besedo in s pisanjem, svobodo poučevanja,

državi. Ni si pa mogel pridobiti tal v Združenih državah, kar bi bilo za Sovjete važnejše kakor pa vse drugo.

Komunizem je v Ameriki našel morda nekaj zaslonbe v razvijanjem razumnih, povsem pa je pogorel v tistih slojih, za katerih naklonjenost si povsod najbolj prizadeva. To so široke množice, katerim komunisti zadržljivo pravijo »proletariat«.

V Združenih državah komunizem danes velja ali za miselno zablodo duševno nesamostojnih in čudnih ljudi, ali pa za zarotniško gibanje, ki se hoče z nasiljem polastiti oblasti ter strmoglaviti svobodni demokratični red.

»Ljudske množice« pa, katere bi rad vpregel v voz tujih koristi, so ga zavrgle in se opredelile proti njemu. O tem nam zgovorno priča stališče, ki sta ga zadnje čase glede komunizma zavzeli obe vodilni ameriški delavski organizaciji.

To pomeni veliko zmago za ameriško demokracijo in predstavlja poroštvo, da se bo njen boj proti rdečemu imperializmu in komunističnemu nasilju po vsem svetu nadaljeval.

Od srede do srede

18. NOVEMBRA: Irška zbornica je soglasno odobrila zakon o ustanovitvi irske republike, s čimer je Irsko pretrgala poslednje vezi z Veliko Britanijo. - Izgon dveh francoskih diplomatov iz Varšave. - Madžarska policija je zaplenila pastirsko pismo kardinala Midszentya, kar je prvi podobni dogodek v madžarski zgodovini. - Obnovitev bojev v okolici kitajskega mesta Sučova, kjer so nacionalisti zadržali rdeči naval. - Trgovska pogodba med Anglijo in Titom bodo kmalu privedla do sporazuma, je izjavil namestnik angleškega zunanjega ministra. - Druga skupina evropskih protikomunističnih beguncev je prispela v Združene države. Med njimi je tudi 30 Jugoslovancev. - Mednarodna zveza za svobodnih strokovnih organizacij v Parizu je pozvala Združene narode, naj izvedejo preiskavo o zatiranju delavskega gibanja v podložniških državah in Titovi Jugoslaviji. - Francoska vlada zahteva od zbornice, naj ji dovoli zapreti vse poslance, ki bi se pregrešili s hujškanjem na nemire in sabotažo. - Francoske oblasti so izgnale češkoslovaškega diplomata dr. Gregorja, ker sumijo, da je on prenašal zlato od Kominforma za francoske komuniste. - Če bi Sovjeti tom zagrozili z atomsko bombo, bi se hitro umaknili iz Evrope, je izjavil ameriški poslanec Bishop ob obisku v Berlinu.

19. NOVEMBRA: Načelnik vrhovnega poveljstva italijanske vojske, general Marras, je odpotoval na kratek obisk v USA. - Titovsko sodišče v Zagrebu je obsodilo na ustrelitev generala hrvatske vojske Moškova. - Odstop belgijske vlade. - Boljševizem ima trhe noge, zato se ga ni treba bati, marveč udariti po njem, je izjavil znani angleški diplomat lord Vansittart. - Predsednik Ameriške delavske zveze »AFL« je povabil ameriške in angleške strokovnjake, naj izstopijo iz Mednarodne zveze strokovnih organizacij, ki ni drugega ko boljševiška peta kolona. - Predsednik italijanske vlade De Gasperi je prišel v Bruselj na neuradne razgovore o morebitnem pristopu Italije v Zahodno evropsko zvezo.

20. NOVEMBRA: Komunistično sodišče v Varšavi je obsodilo bivšega glavnega tajnika poljske socialistične stranke Puzaka na 10 let ječe. Obdolžili so ga običajnih »zločinov« proti ljudski demokraciji. - Stavka pristaniških delavcev v ameriških lukah ob Atlantskem morju preprečuje pošiljanje pomoči po Marshallovem načrtu. - Švedska in Norveška sta odobrili za okrog dve sto milijard lir kreditov, namenjenih izpopolnitvi državne obrambe. - Kitajska vlada poroča o popolni zmagi nad komunističnimi vojskami pri Sučovu.

21. NOVEMBRA: Sovjeti groze, da bodo svoje področje v Berlinu povsem odcepili od ostalega mesta, če bodo v zahodnih predelih izvedli svobodne občinske volitve. - Nova grška vlada je v zbornici dobila samo en glas večine. - Ameriški zunanji minister Marshall je odpotoval v Washington na posvet s predsednikom Trumanom. - Delne volitve občinskih svetov v Španiji. Udeležbo se jih je okoli 70% vseh upravičencev.

22. NOVEMBRA: Vrhovni poveljnik vojske Zahodnoevropske zveze, angleški maršal Mont-

še kaj več. Slovenski demokrat

Od srede
do srede

gomery, je došel v Pariz na posvetovanje s francoskimi vojaškimi osebnostmi. — »Društvo prijateljev Titove Jugoslavije« v Pragi so prekrstili v »Češko-jugoslovansko združenje«, ker je Tito začel politiko meščanskega socializma in sovraštva do Sovjetske zveze in ljudskih demokracij. — Žena maršala Čang Kaj Šaka je po radiu poslala Združene države, naj pošljejo Kitajski čimprej izdatno pomoč, če ne bo, da bo vsa Azija pod komunistično oblast. Kitajska komunistična partija izjavlja, da bo vsak ameriški vojaški nastop in vsako pomoč nacionalni vladi smatrala za »napad na kitajsko neodvisnost« in za »sovražno dejanje«. — Madžarski prometni minister, komunist Gerö, napoveduje brezobzirno likvidacijo katoliške opozicije, ki jo vodi kardinal Mindszenty. — Ameriški predsednik Truman je imel z zunanjim ministrom Marshallom razgovor o trenutnem političnem položaju na svetu.

23. NOVEMBRA: Uprava za evropsko gospodarsko sodelovanje je Avstriji nakazala 126 tisoč dolarjev za nakup svinca v Jugoslaviji. Ta je zdaj prvič prišla na vrsto, da lahko nekaj proda državam Marshallovega načrta. — Ameriška protivohunska služba CIC je v Nemčiji odkrila veliko vohunsko mrežo, ki je delala za češkoslovaško — in gotovo tudi za sovjetsko — komunistično obveščevalno službo. — Švedska je izjavila, da za zdaj še ne bo pristopila k Atlantski obrambni zvezi. — Predsednik italijanske vlade De Gasperi je odpoval na razgovore v Pariz. Domnevajo, da so njegova potovanja le informativnega značaja. — Angleški kralj Jurij VI je zbolel zaradi delnega zastoja krvnega obtoka v nogah. Zaradi tega so morali odpovedati nameravni obisk kraljeve rodbine v Avstraliji in Novi Zelandiji. — V Moskvi so odstavili sovjetskega ministra za gozdarstvo. — Tito je zaklet sovražnik albanskega ljudstva. Sovjetske zveze in socializma, je govoril nekdanji Titov varovavec, albanski diktator Enver Hodža.

24. NOVEMBRA: Nenadna seja ameriškega vrhovnega obrambnega sveta zaradi morebitne pomoči Kitajski. — Ameriški vrhovni poveljnik na Japonskem, general Mac Arthur, je potrdil smrtne obsodbe nad bivšim predsednikom japonske vlade Tojom in vodilnimi generali, ki so spravili Japonsko v vojno. — Italija in Sovjetska zveza sta se sporazumeli, da bodo Italijani izročili vse vojne ladje, ki jih morajo Sovjeti dobiti po mirovni pogodbi. — Prva ladja z ameriškim orožjem za kitajsko vojsko je prispela v Šanghaj. — Tudi glavna angleška delavska zveza TUC je napovedala odločen boj komunističnemu rovarjenju med lastnim članstvom. — Drugi sestanek med predsednikom Trumanom in ameriškim zunanjim ministrom Marshallom zaradi Kitajske. — Francoska zbornica je s 316 glasovi proti 164 izrekla zaupnico sedanji vladi. — Grškega ministrskega predsednika Sofulisa je zadela kap. — Amerika in Anglija sta se sporazumeli glede bivših italijanskih kolonij v glavnem tako, kakor zahtevajo Angličani, ki nasprotujejo predlogom za vrnitev kolonij Italiji. — Trstu so nakazali novih 330.000 dolarjev iz Evropskega obnovitvenega načrta. — Kitajske nacionalistične čete so predrle komunistični obroč okoli mesta Sučova. — Titova vlada je odstavila svoja poslanka v Holandiji, Prodanoviča, ker je postegnil s Kominformom.

»V ostalem pa menim, da je treba vse diktature razrušiti.«
Cato Democraticus

Obračun z boljševizmom

Preteklo soboto so v Londonu imeli angleški profesorji in študentje zborovanje, na katerem je govoril svetovno znani filozof Bertrand Russell.

Russel je v svojem govoru dejal, da imajo zahodne demokracije na izbiri samo dve poti: ali napovedati Sovjetski zvezi vojno, preden se bo Sovjetom posrečilo izdelati atomsko bombo, ali pa prepustiti boljševizmu oblast nad vsem svetom.

Sovjetske nevarnosti se je treba orestiti prej, preden bodo boljševiki imeli atomsko bombo. V nasprotnem primeru se bo treba sprijazniti z dejstvom, da bo komunizem zavladal vsemu človeštvu.

Najnevarnejša stvar pri vsem tem je, da Stalin in drugi sovjetski prvaki živijo v nekem blaznem, namišljenem svojem zaprtem svetu. To je lastnost vseh diktatorjev, ki jih lastni uspehi čez nekaj časa povsem zaslepe.

Zaradi tega se sovjetski oblastniki s Stalinom vred sploh ne zavedajo, kakšno ogromno silo predstavljajo Združene države in Velika Britanija. Ti velesili bosta skupno z drugimi narodi vedno zmagali, če bi prišlo do nove vojne. O tem si nihče ne sme delati nobenih utvar. Na svetu sta danes prav za prav le dve zares veliki in v vsakem ozirju močni državi: Amerika in Sovjetska zveza.

Če bi prišlo do vojne z atomskim orožjem, je povsem gotovo, da bo ostala samo še ena. Katera bo to, ni težko uganiti.

Žal se Sovjeti te resnice, ki je vsemu svetu na dlani, ne zavedajo. Iz tega dejstva se poraja žalostna igra za človeštvo.

Nove vojne, je dejal Russel, ne bomo preprečili s tem, če bomo samo pripovedovali, kako strašna je. To je nevarno, ker s tem vzbujamo malodušje in pripravljamo javno mnenje na vdajo. Vdaja brez boja pa je v vsakem primeru najslabša rešitev.

Državo, ki bo zmagala v bodoči atomski vojni — in ni dvoma o tem, kdo bo zmagal — bo čakala strahotna naloga, da odpravi posledice, ki jih je rodila dolgoletna komunistična vzgoja in komunistična propaganda.

Poleg tega bo morala država zmagovalka napeti vse sile, da svet zedinijo in mu da enotno vlado.

Komunizem danes svojo propagando in svoje razdiralno delo opira zlasti na delavstvo. Toda če komunizem natančno pogledamo in njegovo socialno vsebino trezno premislimo, vidimo, da ne more delavstvu nuditi prav ničesar.

Zaradi tega bo ravno delavstvo po streženju postalo poglavitna opora novega, srečnejšega reda na svetu.

Za rešitev Kitajske

Zadnje dneve se svetovni listi mnogo bavijo s položajem na Kitajskem in s prošnjami, ki sta jih generalisim Čang Kaj Šek in njegova žena poslala Združenim državam za takojšnjo pomoč.

»Daily Telegraph« spravlja nedavno vrnitev ameriškega zunanjega ministra Marshalla v Washington v zvezo z razvojem na Kitajskem in pravi:

»Ni dvoma, da se bo Marshall s predsednikom Trumanom, ki je tudi hitro končal svoj povolilni dopust, razgovarjal o Franciji, o položaju v Vzhodni Evropi ter o Palestini. Toda glavni predmet njunih razpravljanj bo položaj na Kitajskem.

Zdaj gre zato, ali bodo Združene države še naprej dajale Čang Kaj Šeku pomoč in ali bodo to pomoč pomnožile, kakor zahteva sedanji razvoj.

O tem bo odločalo poročilo, ki ga je sestavilo ameriško odposlanstvo, ki je dalj časa preučevalo razmere na Kitajskem. Odposlanstvo je vodil senator Worth Clark, čigar nasveti bodo močno vplivali na sklepe, ki jih bosta sprejela predsednik Truman ter zunanji minister Marshall.

Clarkovemu poročilu je priložena tudi prošnja, ki jo je Ameriki poslal maršal Čang Kaj Šek. V njej pravi docela odkrito, da bo Kitajska šla po zlu, če ne bo dobila od zunaj, to je od Amerike, takoj izdatne pomoči.

Clarkove ugotovitve povsem odkritosrčno prikazujejo pravo stanje na Kitajskem, ne da bi zamolčale koliko krivde za sedanjo krizo je na vojaški nesposobnosti in podkupljivosti kitajskih prvakov.

A naj bo to že kakor hoče, drži, da gre zdaj za vse kaj več kakor zgolj za zagotovi-

tev miru in gospodarske stabilnosti na Kitajskem. Gre za to, ali bo prej ali slei dobra polovica sveta prišla v jarem idej in politike, ki jo kujejo v Moskvi.

Od tega, kako se bodo zdaj odločili Amerikanci, je najbrž odvisna vsa bodočnost Azije. Clark in njegovi sodelavci so pri sestavljanju predlogov upoštevali vse skušnje, ki so jih Amerikanci imeli doslej na Kitajskem. Prišli so do spoznanja, da morajo uporabo denarne pomoči, ki bi jo dobil Čang Kaj Šek, nadzirati ameriški strokovnjaki.

Denarna in vojaška pomoč morata biti primerni kitajskim potrebam, pravi Clarkovo poročilo. Če bodo zdaj pri razdeljevanju ameriških kreditov imeli besedo Amerikanci sami, potem je upati, da se bo posrečilo prebroditi tudi te težave.

Še je čas, da se Kitajska reši. Če jo hočemo spet postaviti na noge, če hočemo izjaloviti komunistične napade za podjarmljenje vsega Daljnega vzhoda, potem se je treba takoj, pametno in smotrno odločiti.

Ameriška politika mora na Kitajskem izbirati samo med dvojm: ali sprijazniti se z dejstvom, da bo Kitajska komunistična, ali pa storiti vse, da se to ne zgodi.

Kitajski komunisti s svojim poglavarjem Mao Tse Tungom na čelu nič ne skrivajo svoje mržnje do zahodnih velesil in njihove politike. Tudi so jasno povedali, kakšen red mislijo uvesti na Kitajskem.

Zmaga komunizma v tej prostrani državi bi povzročila resne pretrese na Koreji, na Japonskem, v Burmi, Indiji in po vsem vzhodnem Tihem morju. Ravnotežje sil na svetu bi bilo zelo omažano in si-

POLITIČNI OBZORNİK

Tito in avstrijski komunisti

Spor med Titovo komunistično partijo in Kominformom se nadaljuje in pogloblja. O tem priča napad, ki ga je glasilo jugoslovanske komunistične partije »Borba« priobčilo proti avstrijskim komunistom.

Avstrijska komunistična partija je izjavila, da soglašajo z avstrijsko vlado, ki ne mara ničesar slišati o tem, da bi kateri koli del Koroške ali Štajerske odstopili Jugoslaviji.

»Borba« pravi, da so se avstrijski komunisti zdaj znašli v eni vrsti z zagovorniki vsenemškega nasilja nad Slovenci in da govore prav tako kakor dunajska in koroška reakcija.

Glasilo jugoslovanske partije označuje avstrijske komuniste, zlasti pa njihovega poglavarja Ernesta Fischerja, kot »nacionaliste« in »reakcionarje«, ki docela po svoje tolmačijo Marxove in Leninove nauke.

Fischer je pred časom izjavil, da avstrijski komunisti odklanjajo Titove zahteve zaradi tega, ker so jim pri srcu najprej avstrijske koristi. Zaradi tega se v vprašanju meja povsem strinjajo s sedanjo avstrijsko vlado.

»Borba« Fischerju zlasti zameri trditev, da Sovjetska zveza ni na nobeni mednarodni konferenci nikdar podpirala jugoslovanskih zahtev po slovenski Koroški in po južni Štajerski.

Delo poljske emigracije

Poljski kmečki in delavski zastopniki so v Londonu ustanovili »Zvezo poljskih demokratskih strank«.

Zvezo vodijo med drugim: predsednik poljske Kmečke stranke Mikolajčik, predsednik Socialistične stranke Arčiševski, Baginski in Korbonski, ki so vsi lani pobegnili iz domovine. V novo organizacijo so stopili tudi zastopniki Poljske krščanske delavske stranke.

Vsi skupaj so izdali oklic poljskemu narodu, v katerem pravijo, da se bodo z vsemi sredstvi borili za svobodno, nedeljivo in demokratično Poljsko, ki bo temeljila na načelih socialne pravičnosti.

V razglasu pravijo nadalje, da Poljska ne bo priznala sklepov, ki so jih na njeno škodo sprejeli v Jalti in Potsdamu, ter ukrepov sedanje poljske komunistične vlade.

Grčija bo vztrajala

Tajnik grškega poslaništva v Washingtonu je govoril ameriškim ženam in dejal, da se Grčija s komunističnimi uporniki ne bo nič pogajala. Markosovi gverilci se morajo brezpogojno vdati redni oblasti.

Grški narod ne bo odložil orožja, dokler se ne bo vdal zadnji komunist. Orki so ponosni, da so kljub usodnemu boju za obstanek znali ohraniti vse demokratične svobosčine: svoboden tisk, neodvisna sodišča, svobodo mišljenja in govora.

Ameriška zunanja politika nespremenjena

Predsednik Združenih držav Alban Barkley je preteklo soboto imel govor o bo-

cer na škodo Zahoda. Zdaj je treba upoštevati zlasti ta dejstva ter se glede Kitajske odločiti tako, kakor narekuje skrb za njeno rešitev in za rešitev vsega sveta.

doči ameriški zunanji politiki. Odločno se je zavzel za nadaljevanje sedanje smeri, ki jo odlikuje nepopustljiva odločnost do Sovjetov in komunizma po vsem svetu.

Amerika mora še naprej podpirati Evropo in Azijo v njunem odporu proti boljševizmu.

Takšno politiko morata tudi v bodoče složno podpirati obe ameriški vodilni stranki, demokratska in republikanska. V tem složnem zunanje-političnem nastopanju je danes največja moč Združenih držav, je dejal Barkley.

Dokaz, da se ameriška zunanja politika ne bo nič spremenila, je poleg tega govora tudi še nekaj drugega. Predsednik Truman je za namestnika zunanjega ministra Marshalla, ki se je vrnil v USA, v Parizu imenoval Johna Fosterja Dullesa.

Dulles je glavni zunanji politični strokovnjak republikanske stranke. Toda navzlic temu, da so na oblasti zdaj demokratije, je republikanec bil postavljen na tako važno mesto. Zdaj napovedujejo, da bo po morebitnem Marshallovem odstopu Dulles kot republikanec postal morda celo zunanji minister v — demokratski vladi!

Naloge predsednika Trumana

Predsednika Združenih držav Trumana čaka prihodnje

čase težko delo. Rešiti bo moral namreč naslednja vprašanja:

1. Končno odločiti o tem, kakšno pomoč bo dala Amerika Kitajski v zvezi z zadnjimi vojaškimi neuspehi,

2. preučiti osnutek za ustanovitev Atlantske obrambne zveze,

3. določiti končno sestavo nove ameriške vlade,

4. preučiti preračune posameznih ministrstev,

5. sestaviti osnutke za nove zakone, ki so nujno potrebni.

Najbolj važno od vseh vprašanj je vprašanje ameriške pomoči Kitajski. O tem se bo predsednik Truman odločil šele po posvetu z zunanjim ministrom, generalom Marshallom.

Politične zahteve ameriškega delavca

Glavna ameriška strokovna organizacija, »Ameriška delavska zveza« (AFL), zahteva od vlade, naj takoj pretrga vse trgovske zveze s Sovjeti. Isto naj store tudi druge demokratične države.

Omenjena vplivna delavska organizacija poziva ameriško vlado, naj čimprej oboroži prijateljske države v Evropi, Aziji in drugod, da bodo kos komunistični napadalnosti.

Zastopniki Ameriške delavske zveze so se tudi izrekli proti kakemu sestanku med Trumanom, Attleejem, Quailjem in Stalinom.

Slov. demokratska zveza za STO v Trstu bo imela v nedeljo dne 28. t. m. ob deseti uri v svojih prostorih v Trstu, ulica Machiavelli 22-II. javno zborovanje z naslednjim dnevni redom: 1) politično poročilo, 2) upravne volitve na STO-ju, 3) Svobodno tržaško ozemlje in 4) slučajnosti. Na sestanek, ki bo tako zanimiv kakor aktualen, toplo vabimo člane, somišljenike in prijatelje.

Zatiranje opozicije v podložniških državah

Glasilo angleške delavske stranke, »Daily Herald« piše o obsodbah, ki so jih komunistična sodišča na Poljskem in v Bolgariji zadnje čase izrekla nad prvaki poljske in bolgarske socialistične stranke.

Te obsodbe pričajo, da gredo komunistični režimi v podložniških državah po svoji poti dalje in da so se zdaj vrgli znova na socialno demokracijo, ki jim utegne biti politično najbolj nevarna.

Ob teh obsodbah mora ves svet odpreti oči ter spoznati, kaj ga čaka, če bi komunizem zavladal povsod. Tisti, ki govore, da ne bi bilo tako hučo in da nasprotniki komunizma pač pretiravajo, naj danes pogledajo na Poljsko in Bolgarijo in drugam.

Tam je steherna opozicija proti komunistični vladavini in proti politiki nasprotuje ali jo presoja in obsoja, ga ubijejo ali vsaj zapro. V vsakem primeru ga torej spravijo s poti.

Videz samostojnega političnega življenja v teh državah vzdržujejo samo majhne skupine ljudi, ki so se docela vdinjale komunistični stranki, dasi uradno ne veljajo za njene člane. Toda tako ji najbrž še koristneje služijo, kakor pa če bi ji tudi na zunaj pripadali.

Te prodane duše so zdaj še potrebne, da komunisti z videzom neke politične svobode slepe svet. Toda če položaj po teh državah pregledamo natančneje, vidimo, da tam o kakršni koli politični svobodi niti govora ne more biti.

Vse prave stranke, k so imele zaslonbo v ljudstvu, so zatrite.

To velja posebno za kmečka politična gibanja. Socialistične stranke razpuščajo, ali pa jih prodati prvaki vtapljajo v komunistične partije, češ da tako zahtevajo kordisti delavskega razreda. Komunisti pod zlaganim geslom »enotnosti delovnih slojev« uvajajo in utrjujejo svojo politično diktaturo, v kateri nima razen njih nihče besede.

Vse komunistične vlade po svetu izvajajo program, ki jim ga je določil Stalin s svojimi pomočniki. In eden glavnih Stalinovih ciljev je ravno uničenje socialne demokracije, ki je sposobna v svojih vrstah zbirati tisto delavstvo, ki je komunistične sleparije sito.

Sovjeti so prepričani, da ni tako imenovanemu kapitalističnemu redu moči zadržati vratu, če hkratu ne uničijo tudi nekomunističnega socializma. Kdor tega ne verjame, naj bere Stalina, ki je med drugim zapisal:

»Zapovedujem, da je treba socialno demokracijo do kraja potolči. Vso pozornost v tem boju je treba posvetiti levemu krilu med socialisti. Dokler ne bomo strli te levice, ne bo mogoče uničiti vse socialne demokracije.«

Obsodbe socialističnih prvakov po vzhodni Evropi, o katerih bomo dan za dnem, nam zgornjo pričajo, s kako zagriženostjo sovjetski podložniki to Stalinovo zapoved izpolnjujejo. To more biti nauk in opomin tistim, ki mislijo, da more socializem s komunizmom kjer koli shajati.

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

Če bi govoricam

Zo nekaj tednov sem slišimo od raznih strani najrazličnejše glasove. Začeli so italijanski časopisi s poročili, da se je na brisovskih otokih vršil tajni sestanek med Titovimi in ameriški zastopniki, ki so skušali doseči sporazum za vojaško pomoč v slučaju, da bi sovjetski blok napadel Jugoslavijo in tudi za vzpostavitve gospodarskih odnosov. Tako Tito kakor Američani so te govorce zanikali. Toda italijanski tisk se le ni pomiril, in ker se govori tudi o spremembi meje na STO-ju tako, da bi prišli nekateri manjši kraji pod upravo Titove vojske, ter o umiku Titovih čet z Istre, zaključuje katoliško nacionalistično italijansko glasilo v Trstu »Vita Nuova«, da se nekaj vendarle kuha in meni, da misli Tito predlagati razširitev Svobodnega tržaškega ozemlja na vse kraje, tudi na Gorico in na Tržič. Kljub uradnemu zaničanju vztraja italijanski tisk na trditvi, da se je brisovski sestanek vršil. Italijanskim nacionalističnim krogi seveda ne gre v račun, da bi se Tito spametoval in postal neke vrste prijatelj Anglo-Američanov, ker bi se jim na ta način utegnil prikupiti tudi kar se tiče Marshallove pomoči. V resnici trdijo politični in diplomatski krogi zapadnih velesil, da je Italija glede komunizma v istem položaju kakor pred volitvami 18. aprila t. l., to je, da se varnost komunizma v Italiji ni zmanjšala. Nasprotno, izgleda, da italijanski komunisti začetki prav to zimo s poostrenimi

verjeli...

akcijami.

Na drugi strani krožijo še sledeče govorce: da je Tito odposlal iz Primorske vse uradnike, ki niso tu domačini; da odvažajo titovci vse tovarniške stroje iz Primorske neznano kam; da so v Ljubljani civilne anglo-ameriške komisije in da so Američani Titu že poslali umetna gnojila in žito. Nadalje, da so titovci odprli vse zapore na Primorskem in poslali jetnike domov; da pridno žagajo les za zapadne sile itd. Ugotovili smo, da odgovarja resnici samo dvojno: da je Amerika res poslala v Titovino gnojila, in verjetno tudi semensko žito ter da po vsej Sloveniji pripravljajo les za Anglijo, seveda na podlagi znanega trgovskega sporazuma. Drugo je vse le prazna govorica. Tito je jasno povedal, da misli ostati komunist, čeravno bi rad navezal trgovske stike z Anglo-Američani.

Naj torej naše ljudstvo ne naseda fantastičnim govoricam, ki so plod raznih želja in pa tudi strahu. Titov položaj ni prav nič zavirljiv, ker je prišel med dva bloka. In ker ga vzhodni zasleduje je z vsjo ogorčenostjo, bi se gotovo rad naslonil na zapadne velesile. Začenja s trgovino, kar je že nekaj. Da bi prišlo tudi do vojaškega sporazuma brez spremembe krvavega terorističnega režima pa ne verjamem!

(ki ga cenijo na 15 milijonov bal). Za druge dežele se bo proizvodnja sukala med 70/100 (Kitajska) in 91/100 (Egipt). Za največje proizvodnje bombaža napovedujejo sledeče pridelke: URSS 2.600.000, Indija 2.500.000, Kitajska 2.300.000, Egipt 1.722.000, Brazilija 1.400.000, Mehika 560.000, Argentina 459.000. Čeprav bo svetovni pridelok mnogo večji kot potrošnja za časa vojne, bodo določena področja sveta, med njimi tudi Evropa, po mnenju strokovnjakov potrebvala več bombaža, kot se ga pridelava.

Evropska federacija

Nizozemski veleposlanik v Združenih državah Van Klefens je izjavil skupini poslovnih ljudi, da je federacija na gospodarskem polju »zaželjena in tudi potrebna« za Evropo. Federacija je potrebna, če naj »razvoj Evrope v sedanjem stanju svetovnega gospo-

darskega razvoja doseže primerno mesto z velikostjo prebivalstva, obsegom njenih virov in ustvarjalnim genijem njenih prebivalcev«. Moderna tehnika hoče ustvariti proizvodnjo silo, ki je nezdružljiva z majhnimi tržišči; velike moderne industrije rabijo potrošniška področja, ki odgovarjajo njihovi velikosti. »Danes pa so evropska potrošna področja skoraj enaka z državnimi ozemlji, ta pa so premajhna za moderno industrijo.«

Davčni sporazum med Italijo in Združ. državami

Združene države in Italija se bosta pogajali o pogodbi, ki naj prepreči dvojno obdavčenje in poskrbi za upravno delovanje pri preprečevanju davčnih in dediščinskih utaj. Tehnični strokovnjaki se bodo o tem sporazumeli v kratkem, vendar pa še ni določen točni datum.

KAKO JE V BRDIH?

Prijatelj, ki je prišel iz Brd, nam je povedal sledeče:

Razbita kapelica

V Kojskem so komunisti razbili kapelico, ki je stala na steni blizu Franceljneve gostilne. Proti takemu početju se nihče ne upa nastopiti, ker imajo komunisti privilegij rušiti vse, kar je verskega. In se s tem ponašajo.

Kupčije z vinom

Vina kmetje ne smejo prodajati, ker ga mora prej prodati komunistična »zadruga«, to je sovhoz. To so komunisti nalašč odredili, da prisilijo vinorejce, da oddajo vina »zadrugi«. Kmetje ne morejo čakati do spomladi, da prejmejo kaj denarja, ki ga potrebujejo za nakup živeža in za plačilo težkega davka.

Vsi v sovhoz!

Kakor znano, so komunistične oblasti dale vsem kmetom »najem, nikom odlok, naj se do 10. t. m. »prostovoljno« odločijo za pristop k »zadrugi«, sicer jim kmetijo kratkotalo vzamejo. Gre za grajske kmetije, za kmetije čijih gospodarji so italijanski državljani, in tudi za nekatere kmetije posebnih »reakcionarjev«. Nekateri kmetje—najemniki so se uprli, zato so jim komunisti poslali kar četo delavcev na polje in v vinograd obrezovat trte. Tako se je zgodilo najemniku Mihaelu Kocjančiču v Biljani in Fabriciju Rinu na Gabrijelišču pri Slovrencu. Ko je ta poslednji videl tuje delavce v vinogradu, se je razjokal. Fabricijo je, kakor tudi Kocjančič, mislil, da bosta obljubljena zemlja in hiša postali res njegova last, zato je pridno kopal, delal nove nasade in potrosil milijon lir za popravo in obnovo

hiše. Zdaj je čez noč videl, kako komunisti spoštujejo dane obljube.

Tudi Mikulin Bazilij iz Dobrovega je moral v »zadrugo«, prav tako Filejš iz Sucež in Čane iz Dobravega ter mnogi, mnogi drugi, ki so veselo upali, da bodo postali lastniki. Podpirali so komunistem in so sedaj postali njegovi hlapci!

Poldeta Jakinča iz Drnovka in sester Mikulin iz Biljane pa nočje vzeti v »zadrugo«. Sami komunisti namreč vedo, da bi ti »tovariši« samo lenuharili in iskali pri »zadrugi« koristi brez dela.

»Zadrugne« delavci

Nekdanji kmetje—najemniki in sedanji »zadrugni« delavci ne prejmejo nobene plače, ker jih farbajo z obljubo, da si bodo delili pridelke. Mi pa vemo, da si pridelke vzame najprej država, potem si razdelijo nagrade voditelji in le kar ostane bodo jedli delavci »zadrugarji«. Sicer pa dobivajo ti delavci, proti plačilu, vsak 9 kg bele, 9 kg koruzne moke na mesec in nekaj mesa. Gre za težke delavce, ki napravijo 26 dnin na mesec. In kadar dela ne bo in kadar bo deževalo? Bog daj, da bi vsaj te obljube ne bile zopet prevara in bi ti »zadrugarji« bili res zadrugarji!

Gnojila

V Brdih so razdelili umetna gnojila in trdijo, da so ali da bodo delili tudi žito za seme. Najbrže vse, gotovo pa gnojila so dali Amerikanci. Toda glej, komunisti niso dali svobodnim kmetom ničesar, prav ničesar. Tako Amerikanci, pravijo Brici, podpirajo zopet samo komuniste. Večje naivnosti si ni moči misliti!

»Zadruga« na Dobrovem

Vodje »zadrug« na Dobrovem so: Klinec Anton iz Balešen, predsednik, Marinič Anton iz Zalibrega, tajnik, Marinič Anton p. d. Gorčev iz Biljane, blagajnik.

Seveda so ti samo navidez »voditelji« saj prejemale ukaze od zgoraj, od komunistov.

V Biljani so »tovariši« pregledovali ali so kmetje prijavili ves pridelok vina. Ker so ugotovili, da sta ga Markočič Josip in Simčič Josip, p. d. Robidnik, nekaj utajila, so naprtili prvemu 3600 din, drugemu pa 1600 din globe.

Kmetički pomočniki

Kmetijske pomočnike, ki jih z nepravilnim imenom imenujejo hlapce, mislijo odpraviti. Če pa bi jih kdo želel, jim bo moral odstopiti v last nekaj zemlje. To vprašanje bi se na demokratičen način moralo rešiti tako, da se morajo taki pomočniki smatrati kot stalni delavci, ki jim je treba dati pravično plačo in oskrbo. Nesmiselno je misliti, da bi komunisti pustili zemljo komur koli. Saj ne priznavajo zasebne lastnine.

Popravek

Zadnja »Demokracija« je poročala da je bil Peršolja iz Neblega obsojen na tri leta prisilnega dela, ker je žalil »tovariša« Domenisa iz Gabrij. V resnici je Peršolja dobil tri mesece zapora, njegova prijateljica in sovaščana Gašparin in neki »Kovačonov« (domače ime) pa vsak po tri mesece prisilnega dela. Proti njim so pričali Ciril Sibav iz Fojane, Zalatelj Lovrenc iz Neblega in Simčič iz Jame pri Slovrencu.

Prepozno

V Brdih posluje sedaj komisija za končno določitev meje. Ker pričakujejo tudi anglo-ameriške zastopnike, mislijo Brici, da gre za priključitev tega ozemlja k Trstu. Prepozno! In prepozno je tudi neka ženska iz zapadnih Brd kričala sem čez mejo: »Amerikanci, rešite nas! Obljubili so nam zemljo, sedaj pa so nas vrgli v sovhozo«

Amerika hoče močno in zdravo Evropo

John Foster Dulles, glavni politični strokovnjak ameriške republikanske stranke ter zdaj namestnik zunanjega ministra Marshalla v vodstvu ameriškega zastopstva pri Združenih narodih, je pred dnevi govoril članom Ameriškega kluba v Parizu.

V govoru je dejal, da je cilj Združenih držav ta, da bi se čim tesneje združili vsi narodi, ki so nosilci zahodne omike. Ta zveza bi morala biti tako močna, da je noben stremuški samosilnik ne bi mogel pahnuti v vojno.

Glavne misli iz tega važnega govora so naslednje:

Večina ameriških prebivalcev ima prednike v Evropi. Zaradi tega predstavlja ameriško ljudstvo po svoji miselnosti in dejavnosti prav za prav le naraščaj Evrope. Toda tudi ameriško ljudstvo se zaveda, da je Evropi dalo marsikaj. V zadnjih tridesetih letih so Amerikanci trikrat napeli vse sile, da bi evropskim narodom pomagali ohraniti njihovo svobodo. To trikratno prizadevanje nas je precej veljalo. Ni je vasi v Združenih državah, ki ne bi imela častnega seznama z imeni svojih mladih ljudi, ki so padli na bojiščih v Zahodni Evropi. Ni res, da bi se Združene države zanimale za Evropo le zaradi tega, ker potrebujejo tržišče za prodajo blaga, ker ga imajo preveč. Če bi se Amerikanci hoteli znebiti tega blaga, bi ga lahko poslali drugam. Zdi se, da čutijo po tem največ pohlepa in potrebe prav tisti, ki Ameriki take reči očitajo. O tem priča dejstvo, da je bilo treba napeti vse sile, da je ameriška zbornica lani odobrila Evropi pomoč po Marshallovem načrtu. Prav pomoč, ki so jo Združene države dajale Evropi po vojni, je kriva, da zajema Ameriko danes inflacija.

Amerika želi samo, da bi bila Evropa tako močna, da je niti Združene države, niti katera druga velesila ne bi mogla izkoriščevati za namene, ki so svobodnemu evropskemu razvoju tuji.

Amerika hoče, da bi Evropa imela toliko gospodarske moči, da bi lahko stala na lastnih nogah in ne bi bila odvisna od pomoči drugih.

Amerika hoče, da bi se Evropa zares in tako zedinila, da bi se dalo sodelovati z njo.

Amerika hoče, da bi Evropa dobila spet toliko moralne in duhovne sile, da bi se spet oprijela slavnih jzročil, ki izvirajo iz listin, v katerih so zapisane človeške pravice. Edino tako bo Evropa spet sposobna, da spravi svobodne ljudi na noge povsod, kjer bi bilo treba udariti po samosilnikih, ki jim hočejo te pravice krafiti.

Amerika hoče dalje, da bi Evropa bila spet sposobna izvesti industrijsko revolucijo, ki bi še bolj pomnožila uspehe človeškega dela.

Amerika hoče dalje takšno Evropo, ki bo spet dajala svetu veliko umetnost, književnost, glasbo ter verska gibanja, s kakršnimi je nekoč bogatila ves svet.

Amerika se boji, da razdvojen Evropa teh upov ne bo nikoli mogla izpolniti. Skušnje zadnjih tridesetih let kažejo, da je prav evropska neeindost tista šibka stran, ki stremu-

GOSPODARSTVO

Možnosti sodelovanja med Italijo in zahodom

O težavah, ki jih vidi Italija pri sodelovanju z zahodom, piše ugledni londonski dnevnik »Times« sledeče:

»Obisk g. De Gasperija v Bruslju in Parizu kaže, da je Italija zdaj pripravljena vzpostaviti tesnejše stike s svojimi zahodnimi sosedi. Ker je večjana v evropskem obnovitvenem načrtu je ta pot olajšana. Zdi se, da se mnogi Italijani hočejo odredi negotovemu križarjenju po nevtralnih vodah in kreniti na novo pot evropske naloge, toda kljub njihovim pomislekom se bližajo gospodarskemu sodelovanju.

Britansko finančno odposlanstvo, ki je prišlo v Rim prejšnji teden, je imelo izrpnne razgovore s italijansko vlado o menjalnem točaju med funtom sterlingom in liro. S tem, da hoče Velika Britanija tak menjalni točaj, ki bo enakovreden srednjemu menjalnemu točaju med funtom sterlingom in dolarjem, se ne misli vmešavati v italijansko obnovo. Sedaj je najvažnejše, da države članice evropskega obnovitvenega načrta vzporedijo svoje napore v skupni blagor. Glavni problem ni

nadprodukcija, pač pa nedovršena koordinacija. Italijanska vlada ima nelahko nalogo, da vzdržuje ravnovesje na tem področju. Popolna razdelitev med desnico in levico, ki se je pojavila v drugih evropskih državah, resno ogroža uspeh evropske obnove. Najbolj čutimo potrebo, da bi se vrnilo ozaščje zaupnosti tako med sindikalne organizacije kot med delodajalce, tako da bi povečanje dela in naraščanje naložb lahko napredovalo z enakim korakom. Vse to je v veliki meri odvisno od spretnosti vlade, da bo znala prihodnji mesec zavzeti previdno a odločno stališče, ki bo lahko dalo novo življenje in moč novi republiki.

Pridelek bombaža

Za bombažno letino, ki se je pričela prvega avgusta, predvidevajo, da bo svetovni pridelok — po poročilu poljedelskega ameriškega ministra — dosegel: 29.750.000 bal ter tako presegele svetovno potrebo, ki jo cenijo na 26 milijonov 800.000 bal. Kljub povečanju bombažnih nasadov po vsem svetu bodo verjetno edino Združene države tiste, ki bodo dosegle predvojni pridelok

Beograda organizirali udarniški lov na volkove. Udeležilo se ga je 1200 lovcev in 800 gonjačev.

Kakor pove glasilo Titove partije »Borba«, se je lov kljub uporabi radijskih postaj do cela nesrečil, ker se lovci pri njem niso ravnali po skušnjah marksizma-leninizma.

Namesto da bi bili podili volkove, so kadili, klepetali, streljali v zrak in celo lovili divje zajce... »Borba« takšno pomanjkanje pravilnega odnosa do socializma in »plana« ostro obsoja ter zahteva, naj grešnike udarniško kaznujejo...

Helebarda prepovedana...

Tržaška mestna oblast je razglasila, da je po kdo ve kateri našni uredbi prepovedano uporabljati tržaški grb — helebarda na rdečem polju — za označeva-

nje tržaških izdelkov, podjetij itd. Do tega ima pravico samo mestna občina in so prestopki kaznjivi...

Kaj bodo naredili zdaj n. pr. s policijo, ki po takšnem mišljenju tudi nima pravice nositi helebarde, ker ni mestna ustanova. Pa z Amerikanci, ki tudi vsi greše v zmoti, da je helebarda na rdečem polju zastava in grb Tržaške države?

Odločno proti Titu

V nedeljo 21. t. m. je v Pragi zborovalo češko-jugoslovansko društvo. Zborovalci so Tita imenovali »barbarskega krvoločnega« in sklenili, da je prvi in glavni namen društva podpreti z vsemi sredstvi napore od Tita zaliranega naroda v njegovi borbi za osvoboditev. Gre namreč za borbo kominfornistov proti Titovi kliki.

Kakor vse kaže prihaja borba do vedno večje ostroiti in je skoro pričakovati krvavo rihoto, ki bo gotovo hujša kot je bila ona med Stalinom in Trockijem.

Sforza ali Gorresio?

V tedniku »Europeo« od 21. t. m. poroča časnikar Gorresio, da mu je zunanji minister grof Sforza dejal na neki večerji: »Italijani hočejo vojno, potem se pa ne borijo. In ko vojno izgubijo, zahtevajo, naj jim plača zmogovalec. Sedaj imamo varnost, toda Italijani zahtevajo, naj jim jo plačajo tisti, ki so nam varnost dali. In se čudijo, ko nekateri tuji rabijo jedke besede proti nam.«

Ta objava je vzbudila v vsem svetu začudenje, v italijanskih krogih pa osuplost in užaljenost. Mučno zadevo je Gorresio drugi dan pojasnil takole: »Gre za ti-

skarski škrot. Tistih besed ni izrekel grof Sforza, ampak so bile moje in so prišle pomotoma pod navednico, namesto v oklepaj. Ta izhod tolmači seveda vsak po svojej

Odvetniki na Češkem

Radio »Praga« javlja, da se morajo vsi odvetniki vpisati v sindikat, ki bo določal honorarje in jih prejemal. Odvetniki bodo smeli vršiti svoj poklic le in samo v tistem kraju, kjer bodo vpisani. Iz skupne kase bodo dajali podporo tistim odvetnikom, ki bodo imeli malo dela in zaslužka. Sindikat bo seveda v komunističnih rokah. Pripominjamo mi, in odvetniki bodo morali, kakor v Titovini in v Sovjetiji, pomagati komunistični pravici in izdajati tajnosti svojih varovancev.

ČRNO NA BELEM

Trojno začudenje...

Zavezniški krogi v Trstu se čudijo italijanskemu šovinizmu na Goriškem in žaljivim napadom na tamkajšnje slovensko manjšino.

Isti krogi se po drugi strani čudijo, zakaj Slovenci na Tržaškem ne marajo nič slišati o priključitvi STO-ja k Italiji.

Slovenci se pa čudijo prvemu in drugemu začudenju...

Potrdilo...

General Airey je v svojevčasni izjavi za londonski »Times« dejal, da bi italijanska vlada ob morebitni priključitvi Trsta Italiji zadržno zagotovila Slovincem vse narodne pravice in svobo-

ščine.

Pričakovanja generala Aireya so dobila kaj značilno potrdilo ob zadnjih občinskih volitvah v Gorici, zlasti pa ob prvi seji novega sveta...

Krivoverec...

Glasilo sovjetske komunistične mladine »Komsomolskaja Pravda« je v zadnji številki silovito napadlo poljskega ministra za kmetijstvo. Obdolžilo so ga izdaje marksistično-leninističnih načel in napadov na Sovjetsko zvezo.

Zakaj?

Ker je ubogi minister v nekem govoru dejal, da so poljske krave boljše molzнице kot sovjetske...

Lov po »planu«

V okviru borbe za izpolnitev petletnega »plana« so v okolici

ške samosilnike neprenehoma vabi, da jo izkoriščajo. Zasužnje Evrope je v preteklih časih bilo mogoče preprečiti le za drago ceno. V bodoče niti Združene države ne bi mogle tvegati tega reševanja, ne da bi bile same sebe izpostavile hudi nevarnosti. Združene države skušajo Evropo zdaj v tretje rešiti pred podjarmljenjem. Vsa ameriška javnost vedno bolj čuti, da morajo današnja prizadevanja privedi do zedinjene Evrope. Samo zedinjena Evropa bo dajala evropskim narodom moč, da bodo potem lahko sami branili svojo svobodo.

Zadnja leta smo videli, kako so razdvojeni evropski narodi drug za drugim padali pod jarem tujega nasilja. Kar jih je še ostalo svobodnih, ne skrivajo svoje bojazni, da utegne tudi nje doleteti enaka usoda. Ostanki svobodnih narodov v Zahodni Evropi štejejo kakih 260 milijonov ljudi. Ti imajo vse potrebne človeške lastnosti in naravna bogastva, da postanejo eno najmočnejših področij sveta. Po številu prebivalstva presega Zahodna Evropa tako Združene države kakor Sovjetsko zvezo. Njeni narodi so po svoji vzgoji in miselnosti sposobni za življenje v sedanjih industrijski dobi.

Res je, da se ti narodi razlikujejo po jeziku in po plemenu. Tudi je njihova zgodovina polna medsebojnih bojev. Toda dovolj so si podobni po kulturi, da jih ves ostali svet smatra za enoto, ki predstavlja tako imenovano zahodno ali krščansko omiko. Tudi v Evropi sami smo videli, da je mogoče soglasje med delavskimi organizacijami raznih narodov in v trgovini ter gospodarskimi ustanovami. Če ga kaj prepreči, ga samo politika.

Skratka — tisti, ki so danes boje v Evropi, so zadosti številni, zadosti sposobni, imajo dovolj primernih ustanov, dovolj virov in vsega, da se jim ta strah lahko začne zdeti smešen. Njihova dolžnost je torej, da si zagotove takšno svobodo, ki se je ne bo upal napasti nihče, in takšno blagostanje, ki ga živa duša ne bo mogla ogroziti.

Te narode slabi samo razdvojenost. Edinost pa, ki jih bo naredila močne, je tisto, česar si želi danes ameriški ljudstvo od Evrope.

Zdi se, da tako mislijo tudi prvaki evropskih narodov. Slišali smo o tem važne izjave predsednika angleške vlade Attleja, zunanjega ministra Bevina, Churchilla, belgijskega zunanjega ministra Spaaka, predsednika francoske republike Auriola, zunanjega ministra Schumana ter pred enim ali dvema dnevoma tudi papeža Pija XII.

Ugledni evropski politični in verski voditelji so se javno in med štirimi očmi izrekli za čim večjo politično in gospodarsko edinost Evrope. S tem hočejo izjaloviti neprestano prizadevanja stremuških gospodovalcev, ki bi tudi zahodno Evropo radi spravili pod svoj samosilniški jarem.

Zaradi tega se Amerikancem zdi, da se danes njihove lastne koristi ter zaskrbljenost za usodo Evrope ujemajo s koristmi in skrbmi evropskih narodov in njihovih vodnikov.

Dogodki v zadnjih tridesetih letih so Amerikancem dali dragocen nauk. Njihova želja je bila, da bi se čim tesneje povezali z močnim, živim in koristnim partnerjem v svobodi. Ni nam pa do tega, da bi na večne čase družili svojo usodo z usodo takšne zahodne Evrope, ki si trdovratno prizadeva, da bi ostala razdvojena. S tem samosilnikom naprej in naprej vzbuja poželjenje po vojni.

Vesti s Tržaškega

Miklav ževanje

V nedeljo 5. decembra popoldne bo v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22/II društveno miklavževanje. Vsi oni, ki hočejo nuditi svojim otrokom veselje, naj poskrbijo, da bodo paketi najmanj dva dni pred omenjenim dnem v pisarni Dobrodelnega društva. Slovensko javnost nam prosimo, da bi darovala Slovenskemu dobrodelnemu društvu za ta primer kar koli bi lahko naše revne malčke, katerim bo paket društvo pripravilo, razveselilo. Kdor pomaga revnim otrokom, pomaga sebi. Za svoje malčke poskrbite, da jim bo miklavževanje nudilo tisto srečo, katere ste bi-

li sami deležni, ko ste bili otroci. Vsa navodila dobite v pisarni S.D.D. od 14. do 15. ure, izvzemsi nedelje.

Slovensko dobrodelno društvo
Trst, ulica Machiavelli 22/II

Občni zbor „Jadrana“

Dne 21. t. m. dopoldne se je zopet vršil občni zbor S H A K „Jadrana“ ob polnoštevni udeležbi rednih in častnih članov. V živahni debati se je pokazalo veliko zanimanje s strani članov za delo kluba. To je najboljši dokaz zrelosti naše akademske mladine. Izvoljen je bil nov odbor.

Stoletnica „Slavjanskega društva“ v Trstu

Za to proslavo vlada splošno zanimanje tudi zato, ker je leto 1848 eden najpomembnejših mejnikov v naši zgodovini. Zato bo ta kulturna proslava ob enem proslava leta 1848. Vabljeni so vsi demokratični Slovenci, Hrvatji in Srbi. Proslava bo v torek 30. nov. ob 20.30 v ulici Macchiavelli 22/II.

SPORED:

Slavnostni govor in recitacije.
Slov. prosvetna matiča

Trst tranzitno pristanišče za blago „CARE“

Časnik ameriških sil v Trstu „Blue Devil“ je v eni izmed zadnjih števk objavil sledeči članek o tržaškem pristanišču, ki bo služilo kot tranzitno pristanišče za blago „CARE“, ki ga Združene države pošiljajo Avstriji.

„Tržaško mesto, ki je bilo svoj čas biser Jadrana, je napravilo nov korak v svoji obnovi, ko je pretekli teden prispel prvi tovor s 565 tonami blaga „CARE“, ki je namenjeno v Avstrijo. Prva pošiljka ni velika, toda odslej bodo sledile mnoge druge.

Kot je znano je beseda „CARE“ sestavljena iz začetnic naslova društva, ki pošilja pakete in se imenuje „Zadruga za ameriške pošiljke Evrope“.

Načelnik misije „CARE“ za Avstrijo, gospod Columba P. Murray — ki je od julija 1946 pa do danes že poskrbel za razdelitev približno 700.000 zavojev v skupni vrednosti čez 6 milijonov dolarjev — je izjavil, da bodo

vse bodoče pošiljke Avstriji prihajale v tržaško pristanišče, od koder bodo nadaljevale pot po železnici. Do danes so zavoje „CARE“ raztovarjali v Antwerpnu, od tam pa so jih pošiljali naprej po železnici. Z uporabo tržaškega pristanišča se bodo prevozni stroški zelo zmanjšali in blago bo prišlo prej v namembni kraj. Gospod Murray je pripomnil, da je Trst naravno pristanišče za blago, ki je namenjeno v Avstrijo.

Poleg razdeljevanja zavojev „CARE“ Avstriji je imela misija, ki jo vodi g. Murray, v svojih rokah tudi še razdeljevanje blaga za Českoslovaško in Madžarsko.

G. Murray je spremljal g. George Little, predstavnik ameriškega „Priateljskega odbora“. Ta je izjavil, da bodo preko tržaškega pristanišča poslali v Avstrijo tudi blago raznim podpor-nim ustanovam.

G. Murray je še dejal, da so poslani zavoji „CARE“ vsi namenjeni Avstriji in jih zato ne bodo razdelili tukajšnjemu prebivalstvu.

Zadruga „CARE“ je bila ustanovljena po koncu vojne na pobudo glavnih ameriških podpor-nih zavodov in sindikalnih organizacij, med katerimi sta tudi kongres industrijskih organizacij in Ameriška zveza dela. Zadruga so ustanovili zato, ker je v Združenih državah mnogo ljudi, ki bi radi podpirali svojce v tujini.

Zavodi so zbrali svoje fondе in tako so lahko pričeli z delom v okvirju ameriškega Sveta prostovoljnih društev za delovanje v tujini, ki je pod nadzorstvom zunanjega ministrstva.

Radio-Trst II

(na valovni dolžini 203,6 metra ali 1474 Kc na sekundo)

DNEVNE ODDAJE: 7.30 - 8.00, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

OB NEDELJAH: 7.30 - 8.30, 9.30 - 14.30, 16.30 - 24.00.

POROČILA DNEVNO: ob 7.45, 12.45, 14.00 (izvzemši nedelje), 19.45, 23.15.

DNEVNI pregled tiska: 14.15.

Nedelja, 28. 11. 1948: 9.30 Kmetijska ura. — 10.00 Maša: prenos iz cerkve sv. Justa; med mašo pridiga. — 11.45 Nedeljska glasba. — 13.00 Glasba po željah. — 17.00 To, kar vsakdo rad posluša. — 20.30 Filmski trak. — 21. Vesela ura. — 22.00 Dvorak: Simfonija iz novega sveta.

Ponedeljek, 29. 11.: 12.00 Sodobna Anglija. — 18.00 Naša povest: Brzonošec in Puščica. — 19.00 Zdravniški vedež. — 20.00 Športna kronika. — 20.10 Pevski koncert Slavice Batistuta. — 20.30 Sprehodi po našem podeželju. — 21.00 Verdi: Otello, opera v štirih dejanjih.

Torek, 30. 11.: 12.00 Novi svet. — 13.00 S pesmijo po češki zemlji. — 19.00 Človek in priroda: Pristaniške naprave. — 20.00 Koncert prosvetnega društva Ivan

Cankar. — 20.30 Maja zemlja. — 21.00 Pester večer. — 22.00 Gershwin: Koncert za klavir in orkester.

Sreda, 1. 12.: 12.00 Sodobna Anglija. — 18.00 Mamica pripoveduje. — 18.15 Glasbeni lik Rimski Korsakovoga. — 19.00 Žena in njen svet. — 20.30 Z domače knjižne police. — 21.00 Vzori mladini: Tržaška revolucija v letih 1467-69. — 22.00 Dobri vojak Švejk. — 22.15 Lopatnikov: koncert za violino in orkester.

Četrtek, 2. 12.: 12.00 Novi svet. — 18.00 Iz vokalne lirike Čajkovskega in Rahmaninova. — 19.00 Slovenščina za Slovence. — 20.00 Komorni zbor. — 20.45 Chopinove klavirske etude. — 21.00 Radijski oder: Čehov: Striček Vanja.

Petek, 3. 12.: 12.00 Sodobna Anglija. — 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Naša povest: Brzonošec in Puščica. — 18.15 Beethoven: Septet v es-duru. — 19.00 Tehnika in gospodarstvo. — 20.00 Od Straussa do Leharija. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede: Izbor iz portugalske poezije.

Sobota, 4. 12.: 12.00 Ljudje in nazori. — 18.00 Mozart: Divertimento za dva rogova in godalnih orkester. — 18.30 Zabavni or-

Vesti z Goriškega

Goriški občinski svet

Zadnji ponedeljek 22. t. m. ob petih popoldne je imel novoizvoljeni občinski odbor v prostorih magistrata svojo prvo sejo. Sejo je vodil novi župan dr. Bernardis, ki je najprej pozdravil občinske odbornike in oba namestnika, ki so bili vsi navzoči. Po pozdravnem nagovoru so si odborniki razdelili med seboj razne oddelke. Podžupan dr. Devetag ima splošne in pravne zadeve; dr. Levi zdravstvo in socialno skrbstvo; dr. Polesi javna dela; dr. Grusovin ljudske gradbe; dr. Bettiol finance; dr. Stecčina tujski promet, dr. Gianantonio šolstvo. Za razdeljevanje stanovanj v novih ljudskih hišah bo skrbel dr. Grusovin, kateremu bo pomagala posebna komisija. Drugi dan se je novi občinski odbor predstavil goriškemu prefektu in razpravljal z njim o raznih nujnih občinskih zadevah.

Na naslov Tržaškega radia

Naprosamo vodstvo Radio postaje Trst II, da bi preprečilo na kateri koli način neprijetne motnje pri večernih oddajah. Željni lepe naše glasbe, petja, iger in predavanj, se čujemo v sedanjih dolgih zimskih večerih prikrajšane pri izvajanju sporeda slovenskega radia.

Goriški slov. poslušalci.

Zima prika

Letos sicer ni nič kimala, temveč kar čez noč nastopila in zajela vso deželo. Lepi sončni dnevi, ki so bili prijetni in so se zdeli velikonočni, so se namah shladili, zavela je burja, v Trstu bora in bili smo v zimi. V sredo v popoldanskih urah je po goriških ulicah zaprašil mrzel piš in drugi dan, v četrtek 25. nov. zjutraj, na praznik sv. Katarine, smo dobili v Gorici proo zmrzav, prvi led. V petek, 26. t. m. se je mraz še zaostрил in sedaj smo v zimi. Dnevi so še sončni, toda mrzli in tudi na soncu dobro dene suknja in niso odveč rokavice.

Upokojencem

Vsi upokojenci, bivši ital. državljani iz ozemlja priključenega Jugoslaviji, ki bivajo v goriški pokrajini in so optirali za Italijo, naj dostavijo Zakladnemu uradu (Ufficio del Tesoro) potrdilo, da so optirali, če hočejo, da se jim bo še nadalje izplačevala pokojnina. Za sedaj bodo takim ose-

vester Bojana Adamiča. — 19.00 Oddaja za najmlajše: Ali Baba in 40 razbojnikov. — 20.00 Športna kronika. — 20.30 Prosgramski periskop. — 21.00 Sobotni večer. — 22.30 Plesni orkester Wilbert.

bam plačevali pokojnino do 31. dec. t.l. Vsak naj se zato pozna!

Vojna škoda

Tisti, ki imajo vojno škodo stran sedanje državne meje, naj nujno vročijo finančni intendantci (Intendenza di finanza) potrdilo, da so ital. državljani, odnosno da so optirali za Italijo.

Nov doktor

G. Oton Berce je 25. t. m. na univerzi v Bologni promoviral za dr. prava. Čestitamo!

Srebro vračajo

Skozi Gorico je pretekli teden šel že tretji tovor po deset ton srebra v palicah, ki ga Italija vrača Jugoslaviji. Gre za devetdeset ton srebra, ki si ga je Italija v času vojne prilastila v Jugoslaviji in pripeljala na svoje ozemlje.

Sporočilo

Goriška prefektura sporoča, da potече v torek 30. t. m. natečaj za sprejem v hišo za odpoklic v Bocnu (Bolzano) na Tirolskem, ki je namenjen tistim delavcem, kateri uživajo pokojnino od narodnega zavoda za socialno skrbstvo (Istituto Nazionale di Previdenza Sociale) in so v posebno težkem gmotnem položaju. Prostih je 23 mest. Kdor računa na sprejem, naj natečaja ne zamudi.

Vrnila se je še ena skupina

V sredo 24. t. m. se je vrnilo iz Jugoslavije še sedem ital. državljanov, ki so bili odpeljani meseca maja 1945. Bili so po raznih taboriščih v Jugoslaviji in povedali imena mnogih drugih, ki tam čakajo na povratek.

Zavrtnjen utok

V četrtek 18. t. m. je zasedal pokrajinski upravni odbor, ki je pretresel kakih 40 zadev. Med drugimi je reševal tudi utok goriške rdeče nabavjalne in prodajne zadruge proti zavrtnitvi predajne obrtnice. Utok je upravni odbor zavrnil. Vzroki zavrtnitve nam niso znani.

Listnica uprave

G. Pisk Ignacij: Denar pošljite po banki. Celoletna naročnina znaša Lit. 1200.—. Enako za Slov. Primorac. — Uredništvo se zahvaljuje za pozdrav in se priporoča.

Ali veste, kje se dobe zimsko perilo, nogavice? in druge potrebščine?

Pri domači tvrdki **Lupše Ivan**

TRST, Via Rismondo št. 1

Za »Uršičev skladi«
Černič Franc 50 lir.

Odgovorni urednik: Janko Simičič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

„Država med Velika drama slovenske Karantanske države gorami“

Te dni je bilo dotiskano v Trstu novo leposlovno delo izpod peresa našega znanega kulturnega delavca dr. Turnška Metoda: zgodovinska drama »Država med gorami«. Drama zajema svoje dejanje iz dobe, ko se je prva slovenska svobodna država Karantanija borila za svoj obstoj in za sprejem krščanstva. O dramati sami, ki je brez dvoma najpomembnejše literarno delo, ki ga je slovenski umetnik ustvaril v čnu najhujšega duhovnega pritiska na slovensko kulturo, bomo podrobneje še spregovorili. Danes objavljamo nekaj zanimivih odstavkov iz zgodovinskega uvoda k drami, ki ga je napisal dr. Turnšek sam.

Zgodovinsko ozadje

Slovenci ob naselitvi

Zadnje obdobje preseljevanja narodov, med katerimi so bili tudi Slovenci, se prične z letom 568., ko so se Langobardi s svojim kraljem Alboinom iz Panonije odpravili na pot proti novi domovini Italiji, toliko zaželjeni, »obljubljeni« deželi starega in srednjega veka. Svojo dotodanjno domovino Panonijo, v kateri so bivali 42 let, so Langobardi prepustili svojim prijateljem in zaveznikom zoper Gepide, Obrom, a le s tem pogojem, da jim jo vrnejo, če bi se jim kdaj bilo treba vrniti. Toda Langobardi so imeli srečo in so brez težav zaedli ob-

mejno pokrajino Italije, Furlanijo. Na vrnitev niso več mislili in tudi ni bilo več mogoče, ker so takoj za njimi Panonijo in vse področje v vzhodnih Alpah že v nekaj desetletjih zavzeli Slovenci.

Slovenci so deloma kot obrski zavezniki deloma kot obrski podložniki zasedli porečje Mure, zgornje Drave in zgornje Save. Sami in pa v zvezi z Obri so se že proti koncu 6. stoletja bojevali z Bavarci ob zgornji Dravi in tudi preko tržaškega Krassa so že kmalu (okrog 600.) silili v Italijo. Vse od zgornje Donave do Tržaškega zaliva in bizantinske Istre, od furlanske ravnine pa do Kolpe in panonske kotline na vzhodu so Slovenci okrog leta 600. že posedovali kakih 74.000 km² sveta.

Zgodovinarji sodijo, da se Slovenci za to nagel uspeh morajo zahvaliti Obrom. V njih družbi so se namreč pričeli večje sukati meč prav tako kot večina osvaja-

jalskih narodov v času velikih selitev. Da niso Slovenci imeli Obrov za hrbtno in med seboj, bi si morda nikdar ne upali tako daleč: tja do izvira Drave, do višin Visokih Tur, Dachsteina, Mrtvega gorovja (Todtes Gebirge) in do toka reke Anize in še čez in odpor sosedov bi bil brez dvoma večji. Seveda so pa svoj »ozemljski« uspeh Slovenci morali Obrom drago plačevati. Ob večjih vojnih pohodih so njihove konjenike morali spremljati kot peči, bodisi na zpad in jug, kot pri obleganju Kremone leta 604, ali na Balkan proti Bizantincem. Slovenci so morali roparske Obre, ko so se v jeseni vrnili, čez zimo oskrbeti z bivalešči in živežem. Tedaj so njihovi domovi in žene bili izpostavljeni premnogim nasiljem. Zgodovinski viri sporočajo, da so Obri ravnali s Slovani kot s podjarmljenim narodom in jih tlačili z najgršim suženjstvom.

Zgodovinarji sodijo, da so Slovenci je v odročnejših gorskih predelih, kjer so obrske konjenike ške čete težje prodirale in se težje kretale, obrsko nadvlado manj čutili ali je pa tam sploh ni bilo. Vsaj za Koroško tako domnevajo.

Slovenci se priključijo Samovi državni zvezi

Za tlačene Slované je končno le prišel čas rečitve. Obri so pred Carigradom leta 626. doživeli izredno hud poraz. Istočasno je pri severnih Slovanih nastopil francoski trgovec, »kralj« Samo, ki se je zatiranim Slovanom ponudil za voditelja in jih v kratkem tudi osvobodil obrskega jarma. Zgodovinski vir (Annales bavaricae gentis, pars. I, lib. VII., c. XXXIX. sporoča, da je Samo ves karantanski narod z glasovanjem (vot's), t. j. na večji, od trgovca povzdignil do kraljevske

(knežje) časti in da je poslej Samo vladal 36 let z veliko slavo.

Samo je kot izvrsten organizator osnoval srednjeevropsko slovensko državno zvezo, v kateri je bila tudi slovenska Karantanija, ki ji je takrat vladal knez Valuk. Samova zvezna slovenska država pa je imela težke boje s Franki, Langobardi, Bavarci in Alamani. Njihov skupen pritisk na novo srednjeevropsko državo je prinesel skromen uspeh samo Langobardom, ki so v letih 623-626 vzeli Slovincem okraj Ziljo do Meglarji pri današnjem Podkloštru, nasprotno so pa Slovenci premagali in ustavili prodirajoče Bavarce pri Aguntu blizu današnjega Lienza (v letih 626-629), medtem ko je Samo leta 631 strl glavno frankovsko vojsko pri Wogatisburgu (današnjem Uhoštu) na Češkem.

(Se nadaljuje)